

Samordningsansvaret för arbetsmiljön

Samordningsansvaret för arbetsmiljön

När två eller flera företag eller andra arbetsgivare samtidigt arbetar på samma arbetsställe ska de samarbeta för att ordna säkra arbetsförhållanden. Detta gäller alla slags arbetsställen. Observera att kravet även gäller ensamföretagare.

Dessutom är var och en av dem skyldig att se till att inte deras verksamhet eller anordningar på arbetsstället utsätter någon annan som arbetar där för risker för ohälsa eller olycksfall.

Det gäller även om den som utsätts för risken är anställd hos någon annan.

Det innebär särskilda risker då flera företag arbetar jämsides. Det är just dessa risker som måste ägnas uppmärksamhet i samarbetet.

Ansvar för samordningen

Samordningsansvaret på ett fast driftsställe ligger enligt arbetsmiljölagen i första hand på den som råder över driftsstället. Arbetsgivaren på till exempel en verkstad har alltså samordningsansvar också för andra som har verksamhet där: städ-, bevaknings-, transportföretag och så vidare. Det går att avtala om att lämna över ansvaret för samordningen till någon av dem som bedriver verksamhet på det fasta driftsstället.

På bygg- och anläggningsarbetsplatser gäller sedan den 1 januari 2009 särskilda regler för samordningen, se nedan. På andra tillfälliga driftsställen finns inte någon regel om att någon ska ha samordningsansvar för det gemensamma arbetsstället, till exempel vid skogsavverkning. Ett sådant ansvar kan dock avtalas mellan de inblandade arbetsgivarna.

Bestämmelser för samordningsansvarig

Det företag (även ensamföretagare) eller den arbetsgivare som är samordningsansvarig ska se till att skyddsarbetet samordnas. Övriga arbetsgivare och de som arbetar på platsen ska följa de anvisningar som den samordningsansvarige ger.

I arbetsmiljölagen (3 kap. 7 e §) finns bestämmelser om vad den samordningsansvarige arbetsgivaren ska göra.

Till exempel ska denne tidsplanera arbetet, ordna allmänna skyddsanordningar och personalutrymmen samt se till att det blir klart vem som ska ansvara för andra skyddsanordningar som behövs. På driftsstället ska den samordningsansvarige sätta upp anslag som talar om vem som har detta ansvar (4 § arbetsmiljö-förordningen). Ett exempel på anslag som kan användas ser du på nästa sida.

Arbetsmiljöverket kan utse ansvarig

På alla gemensamma arbetsställen kan Arbetsmiljöverket bestämma vem som ska ha samordningsansvaret. Detta gäller både om det redan finns någon samordningsansvarig eller inte.

Byggnads- och anläggningsarbete

Vid byggnads- eller anläggningsarbete gäller särskilda regler för samordning av arbetsmiljön. Reglerna om detta är hämtade från EU:s byggplatsdirektiv 92/57/EEG om införande av minimikrav för säkerhet och hälsa på tillfälliga eller rörliga byggarbetsplatser. Byggherren ska utse dels en kompetent byggarbetsmiljösamordnare för planering och projektering dels en kompetent byggarbetsmiljösamordnare för utförandet av arbetet.

En byggarbetsmiljösamordnare kan vara antingen ett företag eller en fysisk person. Byggarbetsmiljösamordnarna har självständigt ansvar för sina uppgifter enligt arbetsmiljölagen och föreskrifterna, men byggherren har samtidigt kvar ansvaret för dessa saker.

Samordning av skyddsåtgärder på gemensamt arbetsställe, enligt arbetsmiljölagen

Samordningsansvarig för arbetsmiljön på detta arbetsställe har följande företag/arbetsgivare:

En byggarbetsmiljösamordnare för utförandet av byggnads- och anläggningsarbete har ett större ansvar, till exempel att i viss utsträckning kontrollera att företagen på byggarbetsplatsen sköter sin interna arbetsmiljö. Det ställs också kompetenskrav på byggarbetsmiljösamordnare.

Byggherren har möjlighet att till en självständig uppdragstagare som ansvarar för utförandet av byggnadsarbetet (till exempel en generalentreprenör) eller för planering, projektering och utförande (till exempel en totalentreprenör) överlåta hela sitt arbetsmiljöansvar för utförandet respektive för hela projektet.

Om byggnadsarbete utförs på ett fast driftsställe där annan verksamhet pågår samtidigt, kommer det att finnas en byggarbetsmiljösamordnare med ansvar för samordningen av byggnadsarbetena och en samordningsansvarig som svarar för

samordningen av den ordinarie verksamheten. Dessa två ska samråda och det är den samordningsansvarige för den ordinarie verksamheten som svarar för att samrådet blir av.

Det normala ansvaret kvarstår

Att det finns en samordningsansvarig arbetsgivare gör inte att de andra arbetsgivarna slipper det normala ansvaret för de egna arbetstagarnas arbetsmiljö.

Samordningsansvaret gäller bara samordningen och är inte något totalansvar för alla inblandade företags skyddsarbete. Även ensamföretagare har skyddsansvar.

Samordningen är viktig

På en arbetsplats där flera företag är verksamma kan ett företag genom sin verksamhet skapa risker för anställda i andra företag. Det är där samordningsansvaret kommer in och därför är så viktigt. Till exempel om ett företag arbetar så att det sprider luftföroreningar till andra delar av driftsstället där ett annat företag håller till och de anställda där inte känner till riskerna och därmed inte kan skydda sig.

Samordningsansvaret är till stor del ett ansvar för en vettig planering av arbetet utifrån dessa synpunkter.

På fasta driftsställen är det för det mesta bara arbetsgivaren på platsen som vet vilka farligheter som finns där. Det är därför viktigt att arbetsgivaren påtalar risker för entreprenörer och andra som kommer in på stället.

De olika entreprenörernas arbeten måste också samordnas. De vet inte alltid tillräckligt om varandras jobb.

Sanktionsavgifter

Den 1 juli 2014 trädde flera bestämmelser om sanktionsavgift i kraft. Dessa kan beröra den som är byggarbetsmiljösamordnare. Läs mer på www.av.se

Bra arbetsmiljö ger färre skador

Kontakteksem, allergier, nedsatt hörsel, värkande leder är bara några exempel på vad som drabbar många människor på grund av undermåliga arbetsmiljöer. Det psykiska lidandet av en arbetsskada är ofta minst lika tungt att leva med som det fysiska. Därför är det viktigt att sträva efter att så få människor som möjligt blir skadade eller sjuka av jobbet. Det finns lagar och regler som ska se till att skydda oss mot arbetsskador. Arbetsgivaren ska följa dem och är ansvarig för arbetsmiljön. En acceptabel arbetsmiljö är alltså ingen förhandlingsfråga. Däremot ska arbetsgivare och arbetstagare samverka för en god arbetsmiljö.

I arbetsmiljölagen finns de grundläggande reglerna för arbetsmiljön. Den är beslutad av riksdagen. Lagen talar om att "förebygga ohälsa och olycksfall".

Det innebär att arbetsgivaren ska vidta alla åtgärder för det.

Arbetsmiljöverkets föreskrifter preciserar lagens krav. Det finns ett hundratal olika föreskrifter för vitt skilda områden och ämnen, såväl arbetslokaler och maskiner som arbetsställningar och mobbning.

Arbetsmiljöreglerna ska finnas tillgängliga

Både arbetsmiljölagen och Arbetsmiljöverkets föreskrifter ska finnas tillgängliga på de arbetsplatser de gäller, till exempel via Internet. På arbetsplatser kan, och ibland ska, det dessutom finnas egna regler.

Arbetsmiljölagen läser du enklast i boken Arbetsmiljölagen med kommentarer (best nr H8).

Regler för olika typer av arbetsplatser

Fasta driftsställen. Det företag som råder över det fasta driftsstället har obligatoriskt samordningsansvar. Det kan överlåtas till någon annan som bedriver arbete på arbetsstället. Arbetsmiljöverket kan om det finns särskilda skäl flytta ansvaret till någon annan.

Icke fasta driftsställen förutom vid byggnadsarbete. Något automatiskt samordningsansvar finns inte, men kan avtalas. Arbetsmiljöverket kan utse samordningsansvarig.

Byggnads- och anläggningsarbete. Särskilda regler gäller för samordning vid byggnads och anläggningsarbete, se avsnittet om sådant arbete.

Du som anställd ska vända dig till din chef

Den anställda ska vara med och genomföra de åtgärder som behövs för att åstadkomma en god arbetsmiljö. Man är också skyldig att följa de regler som finns och använda skyddsanordningar och skyddsutrustning samt iaktta den försiktighet som behövs.

Om en anställd upptäcker en risk eller en brist i arbetsmiljön ska den vända sig till sin chef eller till skyddsombudet.

Chefers och arbetsledares ansvar

Det normala är att varje chef har att sköta om arbetsmiljön inom sitt chefsområde. Ansvaret följer befogenheterna. Den som inte har befogenheter att rätta till en brist i arbetsmiljön har inte heller något ansvar för den. Det enda den behöver göra är att anmäla bristen till sin överordnade chef. Om man har rätt att avbryta arbetet måste man också bestämma om man ska göra det i väntan på att bristen ska rättas till.

Arbetsgivaren har ansvaret

Många vet inte att det är arbetsgivaren som har ansvaret för arbetsmiljön.

Arbetsgivaren är alltid skyldig att se till att arbetet kan utföras utan risk för skador – både sjukdomar och olyckor. Det innebär bland annat att arbetsgivaren är skyldig att förvissa sig om att den som ska utföra ett jobb får tillräcklig instruktion och verkligen lär sig arbetet. Personalen ska inte bara veta vilka riskerna är utan också kunna undvika riskerna. Läs mer i arbetsmiljölagens kapitel 3.

Viktigt att veta vem som är ansvarig

Om man vill förbättra arbetsmiljön på en arbetsplats är det viktigt att veta vem som har ansvaret för arbetsmiljön. Man måste ju se till att vända sig till rätt person. Rätt person är den som håller i pengarna och får fatta beslut om förändringar på arbetsplatsen. Det brukar vara närmaste chefen på den arbetsplatsen. Ibland kan det vara någon högre uppsatt i verksamheten. Men det är alltid någon som representerar arbetsgivaren.

Skyddsombudet är en vald representant

Skyddsombudet är en vald arbetstagarrepresentant som ska tillvarata sina arbetskamraters intressen i arbetsmiljöfrågor. Skyddsombudet har därför fått rätt att begära besked av arbetsgivaren, att kräva ingripande av Arbetsmiljöverket eller att stoppa arbetet. Men skyddsombudet har aldrig något ansvar för arbetsmiljön. Det ansvaret vilar på arbetsgivaren.

Arbetsgivaren är skyldig att tala om för skyddsombuden vem de anställda ska tala med när det gäller arbetsmiljön. Varje arbetsplats med minst fem anställda ska utse skyddsombud. Läs mer i arbetsmiljölagens kapitel 6.

Fler exemplar av broschyren beställs från:
Arbetsmiljöverket, 112 79 Stockholm
Telefon 010-730 90 00
E-post: arbetsmiljoverket@av.se
av.se

Beställningsnummer ADI 203

Vår vision: Alla vill och kan skapa en bra arbetsmiljö

